

Metodički organizacijski oblici rada i fiziološko opterećenje djeteta

---

Jozinović, Ivona

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:564906>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
PETRINJA**

PREDMET: Kineziološka metodika

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ivona Jozinović

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Metodički organizacijski oblici rada i fiziološko opterećenje djeteta

MENTOR: Prof. dr. sc. Ivan Prskalo

Zagreb, studeni 2019.

SADRŽAJ

Sažetak.....	2
Summary.....	3
UVOD.....	4
1. KINEZIOLOŠKA METODIKA.....	5
2. TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA	6
2.1. Ciljevi i zadaće tjelesne i zdravstvene kulture	6
2.1. Metode rada	7
2.2. Priprema odgojitelja za sat tjelesne i zdravstvene kulture	7
3. METODIČKI ORGANIZACIJSKI OBLICI RADA.....	8
3.1. Frontalni oblik rada.....	9
3.2. Grupni oblik rada	9
3.2.1. Rad u parovima.....	10
3.2.2. Rad u trojkama.....	10
3.2.3. Rad u četvorkama.....	11
3.2.4. Paralelni oblik rada	11
3.2.5. Paralelno odjeljenjski oblik rada.....	12
3.3. Individualni oblik rada.....	13
4. RAST I RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI.....	14
5. FIZIOLOŠKO OPTEREĆENJE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	16
5.1. Faktori koji utječu na fiziološko opterećenje djeteta	16
5.2. Metodički organizacijskih oblici rada i fiziološko opterećenje djece	17
ZAKLJUČAK.....	20
LITERATURA	21

Sažetak

Tema rada je „Metodički organizacijski oblici rada i fiziološko opterećenje djeteta“ te ću u njemu objasniti važnost odgojiteljevog poznavanja obilježja rasta i razvoja djece te načina na koji se on može poboljšati. Bitno je da je odgojitelj svjestan da djeca prolaze kroz brze i velike razvojne promjene te da unatoč raspoređenim razdobljima postoje razlike među pojedincima koje treba uvažavati i u skladu s njima djelovati. Metodički organizacijski oblici rada su način organizacije procesa vježbanja i ostvarivanja ciljeva kineziološke kulture koji se dijele na frontalni, grupni i individualni oblik rada. Potrebno je pravilno odabrati metodički organizacijski oblik rada uz pomoć kojega će se u konkretnoj situaciji ostvariti zadani cilj, ali i uvažiti potrebe djece. Aktivnosti moraju biti dobro smišljene od strane odgojitelja kako bi motivirali djecu za vježbanje, a ne im stvarali napor. Time će rasti i fiziološko opterećenje djeteta koje ovisi o intenzitetu, trajanju vježbanja, broju ponavljanja, brzini te o vanjskim i unutarnjim uvjetima. Većom i prije svega pravilnom i kvalitetnom fizičkom aktivnošću poboljšati će se funkcionalne sposobnosti djeteta te će to pozitivno utjecati na njegovo zdravlje. Značajno povećanje fiziološkog opterećenja kod djece predškolske dobi tijekom programirane tjelesne aktivnosti događa se ravnomjerno u svim metodičkim organizacijskim oblicima rada što pozitivno utječe na povećanje fiziološkog opterećenja djeteta te na poboljšanje djetetova života. Sve je to moguće samo uz dobru pripremu odgojitelja za rad, pravilnom organizacijom vremena te kvalitetnom prezentacijom i objašnjenjem zadatka djeci. Uz sve to moramo paziti da su djeca zadovoljna te uvažavati i njihove želje i potrebe kako bi što uspješnije uspjeli ostvariti zadani cilj, a to je sretno i zdravo dijete. Odgojitelj ima bitnu ulogu te veliki utjecaj na pravilan rast i razvoj predškolskog djeteta te u stvaranju zdravih životnih navika koje će poboljšati zdravlje.

KLJUČNE RIJEČI: kineziologija, metodički organizacijski oblici rada, fiziološko opterećenje, razvoj djece

Summary

The theme of work is „Methodical organizational forms of work and the physiological load of preschool children. I will explain the importance of educator’s knowledge about anthropological characteristics of children and how they can improve them. It is important that educators are aware that children are undergoing rapid and despite the periods allocated there are differences between individuals that need to be respected and acted upon accordingly. Methodical organizational forms of work are a way of organizing the process of exercise and achievement the objectives of kinesiology culture, which are divided into frontal group and individual forms of work. It is important to properly choose a methodical organizational form of work which will help in a particular situation to achieve set goal, but also to respect the needs of children. Activities must be well thought out by the educator to motivate children to exercise and not create an effort for them. This will also increase the child’s physiological load of the child, which depends of the intensity, duration of exercise, number of repetitions, speed external and internal conditions. Mostly and above all proper and quality physical activity will be improved the child’s functional abilities and will have a positive effect on the children’s health. A significant increase in physiological load on preschool children during programmed physical activity happiness in all methodical organizational forms of work, which has a positive effect on increasing the physiological load of the child and improving the child’s life. All this is possible only with a good preparation of the educator for work, proper organization of time, quality presentation and explanation of task to the children. In addition we must make sure that the children are satisfied and also respect their wishes and needs in order to successfully achieve the set goal which is a happy and healthy child. The educator has an important role and a great influence on the proper growth and development of the preschool child healthy life habits that will improve health.

Keywords: Kinesiology, methodical organizational forms of work, physiological load, child development, preschool children

UVOD

Djetinjstvo predstavlja najvažnije razdoblje čovjekova života u kojem puno vanjskih i unutarnjih čimbenika utječe na njihov rast i razvoj. No, sve je više pretile djece rane i predškolske dobi koja žive neaktivan način života te time loše utječu na svoje zdravlje. Djeca zapostavljaju kretanje i fizičke igre na otvorenome i mijenjaju ih za razne tehnološke igre. Djeca se sve više nezdravo hrane i nemaju razvijene zdrave navike. U prevenciji takvih stanja i stvaranju zdravih navika ključnu ulogu ima rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Odgojno obrazovni proces je organizirani proces utjecaja na antropološka obilježja djeteta, učenje motoričkih gibanja te utjecaja na odgojne efekte u radu s djecom rane i predškolske dobi, sve to pod vodstvom odgojitelja. Zbog toga je bitno da odgojitelj poznaje karakteristike svakog razvojnog doba djeteta kako bi mogao u skladu s njima organizirati kineziološke aktivnosti. Bitnu ulogu imaju metodički organizacijski oblici rada koji predstavljaju način organizacije procesa vježbanja i ostvarivanja ciljeva kineziološke kulture. Prema Findaku (1992) oni se dijele na: frontalni, grupni (rad u parovima, trojkama, četvorkama, paralelni oblik rada, paralelno odjeljenjski oblik rada) i individualni oblik rada. Pri njihovom odabiru treba obratiti pažnju na dob djece, broju prisutne djece, sadržaj metode jedinice, mjesto rada, raspoložive sprave i pomagala te mikroklimatske uvjete (Findak, 1995). Odgojitelj bira onaj metodički organizacijski oblik rada kojim će se uz sve prethodno navedene uvjete uspješno ostvariti cilj i zadaće koje želi ostvariti u radu s djecom.

1. KINEZIOLOŠKA METODIKA

Kineziologija je znanost koja proučava učinkovitost ljudskih pokreta, upravljani proces vježbanja, njegove zakonitosti te posljedice na ljudski organizam u najširem smislu riječi (Prskalo i Sporiš, 2016). Za tjelesno vježbanje bitno je planiranje i programiranje odgojno obrazovnog rada te upotreba odgovarajućih metodičkih organizacijskih oblika rada, oblika rada te sredstava i pomagala. Kineziološke aktivnosti dijele se na monostrukturalne, polistrukturalne, kompleksne i konvencionalne aktivnosti. Pravilnom i redovitom kineziološkom aktivnošću djeluje se pozitivno na zdravlje. No, uz aktivnosti moramo uskladiti i zdravu prehranu te dovoljno sna.

Cilj metodike tjelesne i zdravstvene kulture je da prati i proučava zakonitosti i kategorije u odgojno–obrazovnom procesu i unapređuje postojeća znanja, te utvrđuje način odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi u području tjelesne i zdravstvene kulture (Findak, 1995). Metodika tjelesne i zdravstvene kulture treba osposobiti studente da kao budući odgojitelji budu spremni za samostalno izvođenje plana i programa kojeg će u skladu s dječjim mogućnostima pripremiti za sat tjelesne i zdravstvene kulture. Budući odgojitelji trebaju poznavati i teorijski i praktični dio kako bi djeci pravilno prenijeli znanje. Bitno je poznavanje obilježja rasta i razvoja djece te utjecaja pojedinih vježbi na njihov organizam.

2. TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA

Tjelesna i zdravstvena kultura su sastavni i nedjeljivi dio tjelesnog i zdravstvenoga odgojno – obrazovnog područja, a time i općeg odgoja i obrazovanja. To je trajni, planski i sustavni proces djelovanja na čovjeka, osobito u doba njegove mladosti, koji različitim sredstvima, a osobito tjelesnim vježbama izgrađuje i svestrano razvija čovjeka, utječe na transformaciju njegovih antropoloških karakteristika, formiranje motoričkih znanja, usavršavanje motoričkih dostignuća, sudjeluje u formiranju čovjekove ličnosti i osposobljava ga za život i rad (Findak, 1995). Sat tjelesne i zdravstvene kulture mora biti organiziran i provođen tako da sva djeca budu potpuno angažirana kako u tjelesnom tako i u psihičkom pogledu. Za svaku dobnu skupinu djece određeno je trajanje sata tjelesne i zdravstvene kulture. Struktura svakog sata dijeli se na uvodni, pripremni, glavni i završni dio sata. Za mlađu dobnu skupinu sat traje 25 minuta, za srednju dobnu skupinu 30 minuta dok za stariju dobnu skupinu sat traje 35 minuta. Djeca predškolske dobi brzo se umaraju te zbog toga treba izmjenjivati rad s odmorom. Brzo im dosadi jedan zadatak te moramo mijenjati način izvođenja i pomagala u radu. S toga kada uočimo umor ili nezainteresiranost moramo djelovati i učiniti promjene u radu.

2.1. Ciljevi i zadaće tjelesne i zdravstvene kulture

Ciljevi i zadaće tjelesne i zdravstvene kulture u predškolskom odgoju doneseni su prema razvojnim karakteristikama djece, njihovim potrebama i uvažavanjem individualnosti.

Prema Findaku (1995) jedan od najvažniji ciljeva je formiranje zdravog, tjelesno dobro i skladno razvijenog djeteta koje će moći slobodno i efikasno vladati svojom motorikom. Osjetila osjetljivost djeteta se kroz tjelesnu i zdravstvenu kulturu treba razvijati i oplemeniti. Djecu treba poticati i na razvoj zdravstvene kulture kako bi čuvali vlastito zdravlje i pravilno se razvijali.

U općim tjelesnim zadaćama bitno je da su zadovoljene djetetove potrebe za igrom, da su stvoreni uvjeti za skladan cjelokupan rast i razvoj u kojima će se dijete osjećati zadovoljno i sretno, da je djetetu omogućena suradnja s drugom djecom u skupini te da su usvojeni zdravi načini življenja kako bi očuvali zdravlje. No, ono najbitnije je da dijete ima radosno djetinjstvo u kojem odgojitelj ima bitnu ulogu.

2.1. Metode rada

Prema Findaku (1995) pravilan izbor i primjena metoda rada je jedan od najvažnijih preduvjeta u realizaciji cilja i zadaća tjelesne i zdravstvene kulture jer su i one način odgojno-obrazovne komunikacije. Metode rada se određuju s obzirom na dob, karakteristike, sposobnosti i mogućnosti djece. Bitan faktor predstavljaju i odnos između djece i odgojitelja koji će ako je dobar vježbanje učiniti lakšim i zabavnijim. Metode rada se dijele na metode imitacije, ilustraciji, dramatizacije, usmenog izlaganja, demonstracije, postavljana i rješavanja motoričkih zadataka, kombinirane metode vježbanja i sintetičke metode učenja. Sve prethodno navedene metode su međusobno povezane te se najčešće koristimo više njih istodobno. Pri odabiru je također bitan interes djece, način na koji lakše uče i koji im je zanimljiviji za usvajanje novih znanja i vještina u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi

2.2. Priprema odgojitelja za sat tjelesne i zdravstvene kulture

Planiranje znači unaprijed predvidjeti što će se raditi u jednom razdoblju, u odgojno-obrazovnom procesu to se odnosi na razdoblje jedne školske godine. (Findak, 1995). Tu se jasno trebaju odrediti ciljevi i zadaće, izabrati sadržaj koji će obrađivati, a da je u skladu s djetetovim mogućnostima, izabrati metode rada kojima će se najbolje i bez gubljenja vremena doći do zadanog cilja. No, treba i uvažiti potrebe i individualnosti djece kako bi se mogli pripremiti da ih pravilno motiviramo za vježbu. Bitno je da odgojitelj poznaje antropološka obilježja svakog djeteta u grupi kako bi im mogao individualno pristupiti ako uvidi da im je pomoć potrebna. Jedan od najvažnijih čimbenika za uspješnu pripremu je teorijska priprema odgojitelja. Svi ti segmenti pripreme odgojitelja za sat tjelesne i zdravstvene kulture predstavljaju garanciju za što bolji uspjeh i ostvarivanje ciljeva koji su zadani. Prema Findaku (1995) programiranje je eksplicitno definiranje cilja i zadaća programa te utvrđivanja uvjeta i postupaka njegove realizacije. Programiranje procesa rada sastoji se od izbora sadržaja vježbanja, komponenti volumena vježbanja te najadekvatnijih metoda pomoću kojih će se vježbanje provesti. Bitna je također i kontrola te analiza učinka procesa vježbanja kako. S tim podacima odgojitelji će programirati svaki sljedeći sat, mijenjati ga, poboljšavati i prilagođavati potrebama i mogućnostima djece.

3. METODIČKI ORGANIZACIJSKI OBLICI RADA

Metodički organizacijski oblici rada predstavljaju način organizacije procesa vježbanja i ostvarivanja ciljeva kineziološke kulture (Findak, 1992). Motorička djelotvornost ovisi o odgovarajućem izboru i primjeni metodičkog organizacijskog oblika rada, što je uvjet osuvremenjivanja rada (Prskalo, Babin i Bavčević, 2010). Efikasnost na satu tjelesne i zdravstvene kulture ovisi o pravilno izabranom i dobro primijenjenom radu u praksi. Prema Findaku (1992) metodički organizacijski oblici rada dijele se na frontalni, grupni i individualni oblik rada. Jedan metodički organizacijski oblik rada stvara povoljne uvjete za prijelaz na drugi oblik rada. Oni jednostavniji trebaju prethoditi složenijima te bi zbog toga odgojitelji trebali započeti s frontalnim oblikom rada. Nakon što su djeca usvojila frontalni oblik rada, spremni su za prelazak na grupni oblik rada i završiti će s individualnim oblikom rada. Cilj i zadaće koje želimo ostvariti na satu tjelesne i zdravstvene kulture su uvjet za odabir metodičkih organizacijskih oblika rada koje želimo primijeniti u radu, a njih biramo s obzirom na rast i razvoj djece. Pri odabiru treba se posebno uvažiti dob djece, broj prisutne djece, sadržaj metode jedinice, mjesto rada, raspoloživi prostor za vježbanje, broj raspoloživih sprava i pomagala te mikroklimatske uvjete (Findak, 1995). Bitno je pravilno izabrati metodički organizacijski oblik rada uz pomoću kojega će se u konkretnoj situaciji postići najbolji rezultat kod djece te kojim ćemo ostvariti zadani cilj i zadaću koju želimo realizirati. Na odabir utječu i materijalni uvjeti koji su važni za postizanje uspjeha u radu. Bitno je da djeca imaju dvoranu za vježbanje koja je dobro opremljena kako bi se mogao obogatiti i način izvođenja vježbi. Još je važnije i igralište u dvorištu vrtića na kojem bi djeca trebala provoditi većinu vremena (uz dobre vremenske uvjete) određenog za tjelesnu i zdravstvenu kulturu zbog svježeg zraka i sunca. No, to ne znači da se u slabijim materijalnim uvjetima ne mogu postići dobri rezultati. Uz pravilnu motivaciju odgojitelja budi se i dječja kreativnost. Tako se u dvorištu vrtića mogu uz pomoć prirodnih materijala izraditi pomagala za vježbanje i igru. Na primjer umjesto postavljenog obruča u koji će skakati, mogu posložiti kamenčiće koji će predstavljati obruč. Umjesto upotrebe čunjeva djeca mogu naslagati hrpe otpalog lišća između kojih će trčati. Uz pravilan odabir metodičkog organizacijskog oblika rada važno je i pravilno objasniti i demonstrirati svaku pojedinu vježbu. Pravilnim odabirom se doprinosi i smanjenju gubitka vremena na satu tjelesne i zdravstvene kulture. (Prskalo i Babin, 2009). Prema Findaku (1992) dobro izabran metodički organizacijski oblik i pravilno primijenjen je onaj način rada koji doprinosi

intenzifikaciji i optimalizaciji, ali i individualizaciji rada. Zbog toga je vrlo važna svakodnevna priprema odgojitelja za nadolazeći sat tjelesne i zdravstvene kulture kao i svakodnevno učenje kojim će poboljšati svoj način rada i tako doprinijeti boljem rastu i razvoju djece predškolske dobi te im usaditi važne zdrave životne navike koje će primjenjivati i u budućnosti.

3.1. Frontalni oblik rada

Frontalni oblik rada je takav metodički organizacijski rad u kojem sva djeca istodobno izvode isti zadatak pod izravnim vođenjem i nadzorom odgojitelja. Uz pomoć frontalnog rada djeca se najbolje uvode u rad na satu tjelesne i zdravstvene kulture. Izvodi se tako što odgojitelj najprije djeci opiše zadanu vježbu te ju pravilno demonstrira, zatim vježbu izvode i djeca. Odgojitelj promatra djecu te ispravlja eventualne pogreške. Može se primijeniti u gotovo svim organizacijskim oblicima rada i u svim dijelovima sata. Može se provoditi u dvorani, na igralištu, snijegu, ledu i u vodi. Djeca mogu biti u slobodnoj formaciji, u formaciji polukruga, kruga, vrste i kolone, ovisno o motoričkom gibanju, broju djece i prostornim uvjetima rada.

Za primjer djeca mogu biti u formaciji vrste te će svatko od njih dobiti svoju loptu. Cilj je da loptu bace s obje ruke što dalje. U formaciji kruga mogu se izvoditi vježbe uz pomoć pjesme. Djeca se drže za ruke te se uz pjevanje pjesme kreću lagano u smjeru kazaljke na satu, a uz izgovor već unaprijed dogovorenih riječi ili na znak odgojitelja sva djeca mogu čučnuti, pružiti lijevu ili desnu nogu naprijed, poskočiti naprijed, kretati se u smjeru suprotno od kazaljke na satu ili se razdvojiti. Treći primjer je da po dvorani ili igralištu postavimo obruče ovisno o broju prisutne djece koji će predstavljati kućice. Djeca se kreću na isti način (hodaju, trče, skaču na jednoj nozi) oko obruča dok odgojitelj ne izgovori „kuća“ potom sva djeca dvonožno uskoće u svoje kućice.

3.2. Grupni oblik rada

Grupni rad je metodički organizacijski oblik rada u kojem se tjelesno vježbanje odvija tako da su djeca raspoređena na grupe. Prema Findaku (1995) u predškolskoj dobi grupni oblik rada dijeli se na rad u parovima, trojkama, četvorkama, paralelni i paralelno odjeljenjski oblik rada. Prethodno nabrojani metodički organizacijski oblici

rada mogu djelovati samostalno, u kombinaciji s drugim metodičkim organizacijskim oblicima rada ili kao njihovi sastavni dijelovi. Pri njihovoj primjeni potrebno je se pridržavati svih kriterija u pogledu formiranja i funkcioniranja svake pojedine grupe. O prethodno zadanom cilju odgojitelja i broju djece na satu ovisi koji ćemo od podijeljenih grupnih oblika rada odabrati.

3.2.1. Rad u parovima

Podjela dječje skupine na po dva djeteta te svi parovi rade isti zadatak koji im je odgojitelj prethodno objasnio i demonstrirao. Zatim odgojitelj promatra izvođenje vježbe te ispravlja greške. Nakon toga se prelazi na drugi zadatak. Može se izvoditi u svim dijelovima sata te u gotovo svim organizacijskim oblicima rada te jednako i neovisno o prostornim uvjetima. Pri podjeli djece u parove moramo brinuti da partneri budu podjednake tjelesne težine, visine te motoričkih sposobnosti, znanja i dostignuća. No, izrazito je bitno da onda kada je to opravdano poštujemo i želje djece kako bi bili sretni tokom sata tjelesne i zdravstvene kulture te samim time će i sa većom voljom izvršavati zadatke. Rad u parovima smatra se jednom od najpogodnijih motoričkih organizacijskih oblika rada za uvođenje djece u grupne oblike rada te usmjeravanje prema individualnom obliku rada.

Primjeri vježbi za rad u paru su izvođenje općih pripremnih vježbi, učenje novog plesa ili ponavljanje naučenog te dodavanje lopte. Također par možemo rasporediti na dva dijela dvorane te im dati loptu. Dijete mora spustiti loptu na pod te ju rukama odgurnuti da se kotrlja do drugog djeteta. Isto možemo izvesti da dijete kotrlja loptu do drugog djeteta, potom ono preuzima loptu i vraća se na prvo mjesto.

3.2.2. Rad u trojkama

Rad u trojkama je metodički organizacijski oblik rada u kojem dječje skupine dijelimo na grupe po troje djece, a svaka grupa istodobno izvršava zadatak koji im je odgojitelj prethodno objasnio i pravilno demonstrirao. Može se primijeniti u gotovo svim oblicima tjelesnog vježbanja i u svim dijelovima sata osim u pripremnom dijelu sata. Najčešće se primjenjuje u „A“ dijelu glavnog dijela sata, a formiranje grupa od po troje djece ovisi o cilju koji se u tom dijelu sata želi ostvariti. Grupe od troje djece se formiraju ovisno o njihovim sposobnostima i prema razini motoričkih dostignuća. Rad

u približno jednakim uvjetima bi trebao dovesti do njihova napredovanja te uspješnijeg svladavanja motoričkog gibanja. S time se poboljšava suradnja između uspješnije djece i djece koja sporije napreduju.

Primjer vježbe za trojke je dodavanje lopte u troje ili dodavanje između dvoje djece dok treće dijete između njih pokušava uhvatiti loptu (svaki puta kada dijete u sredini uhvati loptu mijenja se s drugim djetetom za ulogu, odnosno sada ono dodaje loptu). Drugi primjer je da jedno dijete kotrlja loptu do drugog, zatim drugo dijete do trećega i tako u krug. Zadaci s loptom i načinom dodavanja izmjenjuju se ovisno o zainteresiranosti djece.

3.2.3. Rad u četvorkama

Rad u četvorkama je metodički organizacijski oblik rada u kojem dječje skupine dijelimo na grupe po četvero djece, a svaka grupa istodobno izvršava zadatak koji im je odgojitelj prethodno objasnio i pravilno demonstrirao. Može se provoditi u gotovo svim organizacijskim oblicima rada te u svim dijelovima sata tjelesne i zdravstvene kulture.

Kao primjer na satu tjelesne i zdravstvene kulture djeca su podijeljena u više četvorki u kolone „gusjenice“. Svako dijete treba uhvatiti oko struka dijete ispred sebe u svojoj koloni. Na znak odgojitelja djeca se kreću prema zadanom cilju usporeno ili ubrzano, ovisno o uputama. Cilj je da gusjenica ne pukne, odnosno da se djeca ne odvoje te da se u istoj formaciji vrate i na početak.

3.2.4. Paralelni oblik rada

Paralelni oblik rada je metodički organizacijski oblik rada u kojem sva djeca u grupi istodobno izvode isto motoričko gibanje, ali na različite načine. Mogu koristiti različite sprave i pomagala te ih izvoditi na različitim radnim mjestima. Odgojitelj prije izvođenja zadatka djeci objašnjava zadatak te ga pravilno demonstrira, zatim promatra dječje izvođenje zadane vježbe te ispravlja eventualne greške. Paralelni oblik rada predstavlja kombinaciju frontalnog oblika rada i jednostavnijih grupnih oblika rada. Nakon određenog vremena djeca prelaze s jednog zadatka na drugi. Tijek, tempo, odabir djece za zadanu vježbu te način rada u grupama ovisi o prethodno definiranom

cilju sata tjelesne i zdravstvene kulture. Prema Findaku (1992) djeca mogu vježbati u slobodnoj formaciji, u formaciji vrsta, kolona, polukruga i kruga, a sve to ovisi o konkretnim situacijama tijekom izvođenja vježbi.

Za primjer možemo dati to da su djeca podijeljena u tri kolone te da jedan dio djece skače na desnoj nozi u frontalnom obliku rada, drugi dio skače na lijevoj nozi, a treći dio djece skače dvonožno, a odražava se na jednoj nozi. Drugi primjer je da djeca podijeljena u tri kolone moraju prenijeti loptu do zadanog cilja, ali na različite načine. Prva skupina će nositi loptu u rukama i hodati unatraske, druga skupina će voditi nositi loptu u jednoj ruci hodajući ravno naprijed, a treća skupina će nositi loptu u obje ruke hodajući između čunjeva te će svi na cilju ubaciti loptu u košaru.

3.2.5. Paralelno odjeljenjski oblik rada

Ovaj oblik rada je dobra prethodnica za uvođenje djece u grupne oblike rada. Skupina djece dijeli se na dva i više odjeljenja koja u isto vrijeme ostvaruju iste zadatke. O broj odjeljenja ovisi broj djece koja su prisutna, sadržaj i uvjeti rada. Prije početka rada odgojitelj opisuje te pravilno demonstrira zadatak. Nakon toga djeca izvode zadatak, a odgojitelj nadzire rad te daje dodatne upute i ispravlja eventualne greške. Potom slijedi drugi zadatak, a odijeljena ostaju na istom mjestu. Prema Findaku (1992) paralelno odjeljenjski oblik rada dijeli se na paralelno odjeljenjski oblik rada u kolonama i paralelno odjeljenjski oblik rada u vrstama. Odabir kolone ili vrste ovisi o zadatku i prostoru u kojem se izvodi. Uvijek kada prostor dozvoljava, potrebno je djeci omogućiti da promatraju jedan drugog za vrijeme izvođenja zadatka. Ovaj oblik rada omogućava visok intenzitet opterećenja na satu, racionalno iskorištavanje prostora te raspoloživih sredstava i pomagala. Djeci omogućava veću samostalnost, a odgojitelj priliku za individualni pristup.

Primjer aktivnosti je štafetna igra gdje će se postaviti dva manja gola i djecu rasporediti u dvije kolone. U nedostatku pomagala gol možemo napraviti od kartonskih kutija ili jednostavno trakom označiti mjesto gola. Cilj igre je da svako dijete iz obje kolone zabije gol, potom trčeći odlazi loptu, vraća se i predaje loptu sljedećem djetetu te se vraća na začelje kolone. Također može se izvesti i igra trčanja između čunjeva. Djeca će biti raspoređena u vrstu na početku dvorane, a cilj je u najkraćem roku doći do polovice dvorane trčeći između dva postavljena čunja.

3.3. Individualni oblik rada

Pod individualnim oblikom rada podrazumijeva se izvršenje zadatka, zadane vježbe ili motoričkog gibanje uz pomoć ili pod nadzorom stručnjaka, u vrtiću se to odnosi na individualnu komunikaciju između odgajatelja i djeteta. Individualni oblik rada ne može se uvijek primijeniti u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi iz razloga što je na satu tjelesne i zdravstvene kulture prosječno petnaestero ili više djece. Nemoguće je od djece očekivati i tražiti da svatko od njih samostalno radi svoj zadatak neovisno o drugoj djeci te da se odgojitelj posveti pojedinačno svakom od njih na jednom satu. Bitno je da odgojitelj poznaje aktualno antropološko stanje svakog djeteta kako bi mogao svakome od njih pristupiti individualno i izabrati mu onaj način rada koji će u skladu s njegovim mogućnostima dati najbolje rezultate. Odabrana sredstava i pomagala pri izvođenju određene vježbe moraju po svojim karakteristikama odgovarati djetetu. Odgojitelj treba znati procijeniti je li djetetu potrebna pomoć. Ako je moguće za djecu za koju je to potrebno treba izabrati drugačije metode rada od onih koje izvodi cijela skupina kako bi i ono što brže usvojilo zadani zadatak te postiglo isti cilj. Djetetu treba dati i slobodu u izboru načina vježbanja i sredstava koje će koristiti. Također treba uvažavati i njegove želje i potrebe. Samo tako će se zadovoljiti potrebe svakog djeteta te će svako dijete biti motivirano za rad imajući na umu da netko brine o njemu. Iako bi puno bolje za djecu bilo su odgojne skupine brojčano manje ili da je u grupi više odgojitelja kako bi se uspjeli posvetiti svakom djetetu pojedinačno. Poznavanje i pravilna interpretacija metodičkih organizacijskih oblika rada jedan je od temeljnih uvjeta za uspješno provođenje i organizaciju te za uspjeh odgojitelja u njihovom radu.

Za primjer ako je dijete nedovoljno zainteresirano za samo trčanje, možemo mu dati manju lopticu koju će nositi trčeći od zadanog starta do cilja te dolaskom na cilj ju ubaciti u udaljenu košaru. Time mu dajemo novi izazov i budimo zainteresiranost za zadanu vježbu. U drugom primjeru ako dijete ne uspijeva savladati zadanu vježbu, a odgojitelj to primijeti trebao bi pristupiti djetetu te mu ukazati na greške. Zatim ako dijete i dalje ne uspijeva izvesti vježbu, odgojitelj bi mu trebao demonstrirati drugi način izvođenja vježbe ili drugu vježbu, za koju on misli da je bolji za određeno dijete. Naravno djetetu je potrebno dati pohvalu za trud i uspjeh.

4. RAST I RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Jedno od najvažnijih obilježja djeteta je njegov rast i razvoj što podrazumijeva vrlo složeno zbivanje koje obuhvaća i kvalitativne promjene strukture, funkcije i reaktivnosti pojedinih tkiva i organa, promjene psihičkih svojstava djeteta i njegovo prilagođavanje socijalnim i kulturnim uvjetima okoline u kojoj živi (Findak i Delija, 2001). Razvojna doba djece dijele se na rano djetinjstvo koje traje od rođenja, pa do treće godine i predškolsko doba koje traje od treće do sedme godine djetetova života. Podjelu i kriterije razvojnih doba ne treba strogo prihvatiti zbog toga što se rast i razvoj svakog pojedinog djeteta ne odvija jednakomjerno. Plastičnost je jedan od najkarakterističnijih svojstava dječjeg organizma koju definiramo kao sposobnost lakog mijenjanja pod utjecajem različitih uvjeta te je zbog toga bitno da odgojitelj poznaje osobine dječjeg organizma i da o njima brine. Rast i razvoj su dinamični procesi koji se odvijaju od začeća do oko dvadesete godine života. Razlike među djecom nastaju zbog endogenih i egzogenih uzroka. Endogeni uzroci su uzroci genetskog podrijetla, egzogeni su nepravilna prehrana, slab san i nedovoljno kretanje. Dječje kosti su mekane, elastične i plastične, a kostur je mekan zbog toga što su kosti bogate hrskavičnim tkivom te su upravo zbog toga podložne deformacijama. Mišićno tkivo sadrži dosta vode, a malo bjelančevina. Mišići za stezanje su razvijeniji od mišića za rastezanje te zbog toga dijete lakše pokreće cijelu ruku nego sam dlan ili prste (Findak, 1995).

Prema Findaku (1995) na rast i razvoj djece utječu pojedine žlijezde s unutrašnjim izlučivanjem. U mlađoj predškolskoj dobi to je prsna žlijezda, a u srednjoj i starijoj predškolskoj dobi to su hipofiza, štitna žlijezda i spolne žlijezde. Kod djece predškolske dobi razlikuju se faze ubrzanog i usporenog rasta tijekom kojih se usavršavaju građa i funkcije pojedinih organa. Rast tjelesnih dimenzija i sazrijevanje organa i funkcija tek u svakom djeteta paralelno, ali to nisu identični procesi zbog toga što se u pojedinim etapama razvoja svaki od njih i neovisno jedan o drugom usporavaju ili ubrzavaju (Findak i Delija, 2001). Prva faza ubrzanog rasta događa se od djetetova rođenja, pa sve do šeste godine. U početku tog razdoblja, odnosno oko prve godine djetetova života događa se najvažniji događaj u čovjekovom životu, a to je prvi korak. Djetetov živčani sustav tada još nije izgrađen u cijelosti te se to odražava na kretanje, odnosno dječji koraci su nestabilni i spori. No, to se razvojem mijenja i hodanje postaje sve bolje. Zatim slijedi prva faza usporenog rasta od šeste do desete

godine za djevojčice i do jedanaeste godine za dječake. Druga faza ubrzanog rasta događa se od desete do petnaeste godine za djevojčice i od jedanaeste do sedamnaeste godine za dječake. Potom slijedi druga faza usporenog rasta od petnaeste do dvadesete godine za djevojčice i od sedamnaeste do dvadesetpete godine za mladiće. Možemo zaključiti da se u razvoju događaju intenzivne promjene u kojima se mijenja cijelo tijelo. Za pravilan rad s djecom predškolske dobi jedan od temeljnih uvjeta je poznavanje osnovnih karakteristika čovjekova rasta i razvoja kako bi u skladu s njima i postupali. Svako razvojno razdoblje ima svoje karakteristike po kojim se razlikuje od drugih te se oni ne mogu preskakati, ovise jedni o drugima i nadograđuju se. Odgojitelj mora poznavati karakteristike svakog razvojnog doba djeteta kako bi mogao organizirati svoj rad, reagirati na svaku promjenu i znati ju objasniti. Bitno je da je odgojitelj svjestan da unatoč raspoređenim razdobljima postoje razlike među pojedincima koje treba uvažavati i u skladu s njima djelovati u radu. Zbog toga bi odgojitelj trebao pristupati svakom djetetu individualno prema njegovim potrebama. Utjecaj okoline jednako je važan za pravilan rast i razvoj, kao i pravilna prehrana, dovoljno sna i tjelesne aktivnosti. Pravilna i redovita prehrana bitna je za izgradnju, rad i usavršavanje tkiva te je osnova za čitav tjelesni razvitak. Djeca bi trebala spavati od 10 do 12 sati noću i jedan do dva sata danju. Također su i bitni uvjeti za igru te duži boravak na otvorenome jer će se tako pravilno izmjenjivati odmor i aktivnosti.

5. FIZIOLOŠKO OPTEREĆENJE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Zbog pojave rane pretilosti, loše aerobne sposobnosti i problema nekretanja odnosno sedentarnog načina života kod je predškolske dobi nužne su promjene u načinu života i unapređenje kinezioloških programa. Sve moderniji način života nosi puno olakšanja u svakodnevnom životu, ali donosi i puno problema kao što su nezdrava prehrana i previše kompjuterskih igrica, a premalo igre s vršnjacima i na otvorenome. Djeca pod utjecajem takve okoline sve više žive nezdravim načinom života, te se nedovoljno kreću, a to to utječe na njihovo zdravlje. Dolazi do rane pretilosti, loših fizičkih i motoričkih mogućnosti te smanjenih funkcionalnih sposobnosti. Tjelesna aktivnost i zdravlje usko su povezani. Redovita tjelesna aktivnosti djeluje na ljudski organizam tako da tijelo doživljava morfološke i funkcionalne promjene koje sprječavaju ili odlažu pojavu određenih bolesti i poboljšavaju kapacitet podnošenja fizičkog napora (Prskalo i Sporiš, 2016). Zbog toga su bitni satovi tjelesne i zdravstvene kulture, kako bi djeca naučila koliko je kretanje, zdrava prehrana i kvalitetniji način života bolji za njihovo zdravlje. Između ostalog bitno je kod djeci potaknuti motivaciju kako bi im vježbanje predstavljalo ugodu i sreću, a ne napor. Samo tako će im se usaditi zdrave životne navike. Odgojitelj može poticati i hrabriti djecu ako nisu sigurna da mogu izvesti pojedinu vježbu ili ako osjećaju strah. Ako dijete predloži izvedbu vježbe ili igre treba ih odobriti kako bi poticali samostalnost. Ako dijete uspije u izvršavanju nekog zadatka odgojitelj mu treba dati pohvalu. No, ne treba ni pretjerivati s pohvalama, kako djeca ne bi počela vježbati radi pohvala, a ne radi zdravlja. Dakako ako je potrebno odgojitelj treba uputiti i primjedbe, ali na obziran način te ispraviti djetetove greške pravilnom demonstracijom. S primjedbama također treba biti oprezan. Opterećenje predstavlja cjelokupan utjecaj organizma koji se postiže u odgojno obrazovnom procesu na satu tjelesne i zdravstvene kulture (Telebar i Delaš, 2003).

5.1. Faktori koji utječu na fiziološko opterećenje djeteta

Podražaji koji se apliciraju za razvoj i promjene antropoloških značajki organizma moraju imati određenu jačinu i učestalost kako bi transformirale antropološke osobine djeteta. Fiziološko opterećenje ovisi o: izboru i redosljedu vježbi, intenzitetu i frekvenciji vježbanja, tempu i ritmu te o unutarnjim i vanjskim čimbenicima. Unutarnji čimbenici su dob učenika, broj učenika na satu i uvjeti rada, a vanjski čimbenici su

mjesto i vrijeme održavanja sata i temperatura zraka. Važno je postupno povećavati opterećenja satu mijenjanjem vježbi i metoda rada te postizati optimalno opterećenje. Povećanje i smanjivanje opterećenja ovisi o mogućnostima djece. Promjene u organizmu rezultiraju pojačanim radom srcožilnog i respiratornog sustava te u intenzivnoj izmjeni tvari. Fiziološko opterećenje ovisi o intenzitetu tvari koja se može registrirati utroškom kisika, odstranjivanjem ugljičnog dioksida i mjerenjem pulsa (Marić, Trajkovski i Tomac, 2013).

5.2. Metodički organizacijskih oblici rada i fiziološko opterećenje djece

Tjelesno vježbanje odvija se u konkretnim uvjetima, uz odgajateljevo planiranje i programiranje rada te uz primjenu metodičkih organizacijskih oblika rada, metoda rada, sredstva i pomagala uz primjenu odgojno-obrazovnih postupaka pod vodstvom odgojitelja (Findak, 1995). Kao što smo već naveli uz pomoć metodičkog organizacijskog oblika frontalni rad zbog njegove jednostavnosti i mogućnosti slobodne formacije djecu se uvodi u kineziološke aktivnosti te se postupno prelazi na sve složenije metodičke organizacijske oblike rada. Odabir metodičkih organizacijskih oblika rada ovisi o cilju koji se želi postići na satu tjelesne i zdravstvene kulture te o mogućnostima djece. Aktivnosti moraju biti dobro osmišljene od strane odgojitelja kako bi fiziološko opterećenje postupno raslo i zadovoljilo prethodno zadane ciljeve. Prema Findaku (1995) fiziološko opterećenje djeteta ovisi o intenzitetu i trajanju vježbanja, broju ponavljanja, brzini te o uvjetima u kojima se vježbe izvode. Ako se ispune svi uvjeti izvođenja metodičko organizacijskih oblika rada pozitivno se utječe na fiziološko opterećenje djeteta te se to odražava na bolje i kvalitetnije zdravstveno stanje djeteta (Marić i sur. 2013).

Prema istraživanju Marića i sur. (2013) izabrane su kineziološke teme koje su djeca provodila u svim metodičko-organizacijskim oblicima rada. Ispitanici na kojima se provodilo istraživanje bila su djeca od uzrasta šest godina, broj djece bio je dvadeset (dvanaest dječaka i osam djevojčica). Istraživanje se provodilo svakodnevno u jutarnjem terminu s istim uvjetima, ali svaki dan se primjenjivao drugi metodičko organizacijski oblik rada. Vrijeme rada u glavnom „A“ dijelu sata iznosilo je četrnaest minuta.

U frontalnom obliku rada djeca su podijeljena u formaciju vrste i započinju prvi zadatak, bacanje lopte u obruč i hvatanje (2 minute), zatim su bacali loptu objema rukama o tlo i hvatali ju u kretanju pravocrtno naprijed (3 minute). Treći zadatak bio je bacati loptu objema rukama o tlo i hvatati u kretanju naprijed cik-cak (3 minute). Četvrti zadatak je bio baciti loptu objema rukama o zid i uhvatiti ju (4 minute).

U paralelno odjeljenjskom obliku rada djeca su bila podijeljena u tri kolone. Prvi zadatak je bio baciti loptu u obruč i uhvatiti ju tri puta te isto gibanje ponoviti krećući se pravocrtno naprijed i na povratku izvesti iste pokrete (6 minuta). Sljedeći zadatak je bio baciti loptu objema rukama o tlo i hvatati krećući se naprijed po cik-cak linijama, baciti loptu tri puta o zid i uhvatiti ju nakon odbijanja od tla te se vratiti na isti način (6 minuta)

U izmjenično odjeljenjskom obliku rada djeca su bila podijeljena u četiri skupine i svaka je skupina određeno vrijeme izvodila svoj zadatak na jednom mjestu do isteka vremena te bi potom prešli na sljedeće vježbovno mjesto (3 minute) (Marić i sur., 2013).

U poligonu prepreka djeca su se svatko sa svojom loptom kretala jedan za drugim u kružnoj formaciji (12 minuta).

Obrada dobivenih podataka radila se izračunom osnovnih deskriptivnih parametara broja otkucaja srca u minuti (isti mjerilac je uvijek mjerio puls istom ispitaniku), izračun aritmetičke sredine i standardne devijacije u iniciranom i finalnom mjerenju za koje je korištena ANOVA¹. Dok je za utvrđivanje utjecaja na rezultate u finalnom mjerenju korištena dvofaktorska ANOVA prema faktorima MOORxMJERENJE² s ponovljenim mjerenjem u jednom faktoru. (Marić i sur., 2013).

U rezultatima koji su dobiveni nije utvrđena statistički značajna interakcija između iniciranog i finalnog mjerenja. S time se može zaključiti da dolazi do većeg fiziološkog opterećenja, procijenjenog pomoću frekvencije srca tijekom tjelesne aktivnosti neovisno o tome koji se metodički organizacijski oblik koristi. Analizom varijacije utvrđeno je kako nema statistički značajne razlike između grupa u inicijalnom

---

¹ analiza varijacije

² Metodički organizacijski oblici rada x mjerenje

mjerenju, ali potvrđene su u finalnom mjerenju samo između skupina frontalni oblik rada i paralelno-odjeljni oblik rada (Marić i sur., 2013).

Shodno svim dobivenim rezultatima mjerenja na prethodno provedenom istraživanju utvrdilo se da se značajno povećanje fiziološkog opterećenja kod djece predškolske dobi tijekom programirane tjelesne aktivnosti događa ravnomjerno u svim metodičkim organizacijskim oblicima rada. Metodički organizacijski oblici rada pozitivno utječu na povećanje fiziološkog opterećenja djeteta te utječu na poboljšanje djetetova života. Sve je to moguće samo uz dobru pripremu odgojitelja za rad, pravilnom organizacijom vremena i kvalitetnom prezentacijom i objašnjenjem zadatka djeci.

ZAKLJUČAK

Odgojno obrazovni proces na čelu s odgojiteljem ima najvažniju ulogu u podučavanju važnosti kretanja i vježbe od najranije dobi kako bi se djeca pravilno razvijala i rasla. Pogotovo u današnje vrijeme kada sve moderniji način života s minimalnim kretanjem i lošom prehranom utječe na zdravlje. Odgojitelj je zadatak da im usadi dobre životne navike koje utječu na zdraviji život. Prije svega najbitnije je teorijsko pripremanje odgojitelja kako bi dobro pripremio i organizirao kineziološki program primjeren djeci predškolske dobi koji će pozitivno utjecati na skladan rast i razvoj svih antropoloških obilježja. Odgojitelj mora poznavati osnovne karakteristike rasta i razvoja, ali i imati na umu da postoje razlike među pojedincima koje treba uvažavati i u skladu s njima djelovati u radu. Kroz planski provedene metodičke organizacijske oblike rada (frontalni, grupni i individualni) s primjerenim kineziološkim sadržajem potrebno je djecu predškolske dobi motivirati da im vježbanje predstavlja sreću. Opterećenje predstavlja cjelokupan utjecaj na organizam djeteta koji se postiže u odgojno obrazovnom procesu tjelesne i zdravstvene kulture. Važno je postupno povećavati opterećenja na satu mijenjanjem vježbi i metoda rada te postizati optimalno opterećenje, a ono ovisi o mogućnostima djece. Kroz prethodno već navedena istraživanja utvrđeno je da metodički organizacijski oblici rada pozitivno djeluju na povećanje fiziološkog opterećenja djeteta te utječu na poboljšanje djetetova zdravlja. Uz uvjete kojih se odgojitelj treba pridržavati onaj najvažniji je da poštuje i uvažava potrebe i želje svakog djeteta, samo tako će djeca s veseljem pristupati vježbanju. Bitno je i pravilno motivirati djecu te im pružiti raznovrstan sat tjelesne i zdravstvene kulture. Samim time najbolje će se utjecati na promjene k zdravijim životnim navikama.

LITERATURA

1. Findak, V. (1992): Metodički organizacijski oblici rada u edukaciji, športu i športskoj rekreaciji, Zagreb
2. Findak, V. (1995): Metodika tjelesne i zdravstvene kulture u predškolskom odgoju, Školska knjiga, Zagreb
3. Findak, V. (2003): Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Školska knjiga, Zagreb
4. Findak, V., Delija, K. (2001): Tjelesna i zdravstvena kultura u predškolskom odgoju, EDIP, Zagreb
5. Findak, V., Prskalo I. (2004): Kineziološki leksikon za učitelje, Visoka učiteljska škola u Petrinji, Petrinja
6. Marić, Ž., Trajkovski, B., Tomac, Z., (2013): Fiziološko opterećenje djece predškolske dobi u različitim metodičko organizacijskim oblicima rada, Zbornik radova 22. ljetne škole kineziologa RH (Poreč), (str. 241. – 245.), Hrvatski kineziološki savez, Zagreb
7. Mraković, M. (1997): Uvod u sistematsku kineziologiju, Reprografika, Velika Gorica
8. Prskalo, I., Babin, J. (2009): Metodički organizacijski oblici rada u području edukacije, Zbornik radova 18. ljetne škole kineziologa RH (Poreč), (str. 55. – 64.), Hrvatski kineziološki savez, Zagreb
9. Prskalo, I., Babin, J., Bavčević, T., (2010): Metodički organizacijski oblici rada i njihova učinkovitost u kineziološkoj edukaciji, Metodika 11(20), str. 34 – 43.
10. Prskalo, I., Findak, V., (2003): Metodički organizacijski oblici rada u funkciji optimalizacije nastavnog procesa, Napredak, str. 53. – 65.
11. Prskalo, I., Sporiš, G., (2016): Kineziologija, Školska knjiga, Zagreb
12. Telebar, B., Delaš, S., (2003): Fiziološko opterećenje na satu tjelesne i

zdravstvene kulture, Zbornik radova 12. ljetne škole kineziologa RH (Rovinj), (str. 282. – 285.), Hrvatski kineziološki savez, Zagreb

IZJAVA

kojom ja, Ivona Jozinović, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – odsjek u Petrinji, kao autorica završnog rada s naslovom: Metodički organizacijski oblici rada i fiziološko opterećenje djeteta

Izjavljujem da sam završni rad izradila samostalno pod mentorstvom prof. dr. sc. Ivana Prskala. U radu sam primijenila i koristila literaturu koja je navedena na kraju rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u radu citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Rad je pisan u duhu hrvatskog jezika.

Student/ica:

Ivona Jozinović